

אנטיגונה במישלב

ריח עובש עולה מבחינת הבגרות בספרות, אבל לא מהרומן של עדי אבלס ולא מהשירים של גילי חיימוביץ'

כשהייתי בן 14 והתחלתי להתעניין בשירה ובמשוררים באופן קדחתני (בהשפעתו הישירה של העילוי הספרותי המדהים יורם ברונובסקי, בן כיתתי), הפסקתי להתעניין בשיעורי הספרות בבית הספר, ובלומדי התיכון בכלל, נהפכתי לתלמיד גרוע, תודה לאל (כי כך חמקתי מן הריכוי הלימודי) וכשהגעתי לסוף השביעית, הציעו לי להישאר כיתה או לעבור לאקסטרני. כך עברתי ללמוד באקסטרני "מישלב" (בעודי כותב ביקורות ספרותיות ב"משא", המוסף הספרותי של "למרחב" בעריכת אהרן מגד, ובמוסף הספרותי של "הייעות אחרונות" בעריכת זיסה סתוי), וכך גם ניגשתי לבחינות הבגרות, וביניהן לבחינת הבגרות בספרות, שעליה קיבלתי 6 אם אני לא טועה. לכן הייתי משועשע במיוחד כשקראתי באחת מחוברות "עכשיו" אי שם בשנות ה-70 או ה-80, נרמה לי, את שירו המקסים של המשורר ואיש הזין אבי פלדשטיין, שכותרתו "אנטיגונה במישלב". שיר שהחזיר לי את טעם האקסטרני הוא. יותר מ-40 שנה אחר כך אני מעיין בבחינת הבגרות האחרונה בספרות, בגרות קיץ תשס"ט, והנה, כמעט לא ייאמן, חלק ניכר מן החומרים נשארו כפי שהיו אז, בלימודי התיכון המרודים ההם. אותה ביאליק עם "אם יש את נפשך לדעת", שיר טרחני, ארכני ונמלץ, אותו "ראי ארמה" של טשרניחובסקי, שיר טרחני ונמלץ מאוד גם הוא, שזכה לתהילה פציפיסטית מסוימת אבל הפך למשהו מיושן במיוחד. הכי חדשים כאן בשירה הם חיים גורי וארו ביטון. ויש כמוני אדיפוס המלך ואנטיגונה ושייקספיר. לא עדיפים הנוך לוינסקי אלונזי ואיך יכולה להיות בחינת בגרות בספרות בלי אלתרמן ובלוי אבידן, ויזלטיר, יונה וולך? ולשון הבחי' גם היא כמו שהייתה: "כיצד מעוצבים שני רצונות מנוגדים אלה

ברומאן?", נשאל תלמיד - איזה מילה נוראית: "מעוצבים". מתי יבינו כבר במשרד החינוך שסופר איננו "מעצב", הוא כותב. אתם אלה שמעצבים ומעציבים. ואיך אפשר בלי שאלה על ה"דובר" בשיר של ארו ביטון ("כיצד מבטא השיר את משבר הזהות של הדובר?"). כלומר, זה לא המשורר עצמו שעלה ממרוקו ומספר לנו בשיר אמת אופייני איך גם השפה האחרת (הערבית) עדיין טופחת בפיו "עד פיקוע חניכיים". זה איזשהו "דובר", סטרילי כמו האשכנזים או המזרחיים שהתמערבו באקדמיה. בקיצור, ריח עובש ברור עולה באף. עם כמה שינויים לטובת הפוליטקלי קורקט המזרחי (גם ארו ביטון, גם סמי ברדוגו - שאנחנו כמוני בעדם) ולטובת גודש אג'נדה פציפיסטית (בשירים של טשרניחובסקי וגורי). גם זו דרך לדכא את הנוער החולק לצבא.

עדי יפה

התחלתי, רק התחלתי, לקרוא את ספרו של עדי אבלס "פצע" (עם עובר, בשיתוף קסת, מרכז ההדרכה לספריות ציבוריות). בינתיים רק כמה עשרות עמודים ראשונים, ואני שוב מוצא את עצמי מתפעל מכל הרור הספרותי החרש שצמח לנו כאן, שהמאפיין המרכזי שלו הוא התנערות מכל השפעה ספרותית, וכתובה מתוך ההתנסחות הפנימית עצמה והמילים עצמן והמציאות עצמה (או הדמיון כשלעצמו). פעם כתבו כאן בהשפעת עגנון, למשל (אפילו אלון חילו עדיין מושפע). פעם כתבו בהשפעת שלונסקי או עמיחי (שעדיין משפיע). היום מיטב הכותבים לא מושפעים מכלום פרט לנפשם ומילותיהם המדויקות עד כאב. ברומן המבורח והמענג של אבלס מדובר על חיי נישואים תל-אביביים, ההולכים ומסתבכים מאז מודה דניאל, על פי תביעתה הלוהצת של אשתו איה, כי אכן הפצע הזעיר שצמח על שפתה התחתונה הוא מכוער. היא לא תסלח לו על האמת הזו.